

Sökandet efter "CELLAN"

(Fritt översatt och bearbetat från texter skrivna av husets tidigare ägare Paul Pailhé)

JAG UPPTÄCKTE GÅRDEN

När jag 1960, i samband med ett kurortsbesök i Amélie-les-Bains, upptäckte den historiska platsen Lavail (på katalanska *La Vall*), gillade jag området direkt. Och när jag där fann en imponerande gård i ruiner, framförallt till ett rimligt pris, slog jag till direkt.

På gården fanns en fårfålla, ett åsnestall och en höskulle som skulle kunna användas som tillflykt under våra semestrar, så snart det blev beboeligt.

Under det vackra namnet "Casa d'en Sisclet" låg gården på byns högsta del.

- En plats med mycket sol på vintern, många träd och buskskog som täckte berget.

Namnet "Sisclet" härstammar från Pierre Cadène (*antagligen en kyrkans man*.

Översättarens anm.), vilken installerades 1567 av dalens storherre St Martin de Montbram. Efter St André-munkarnas flytt avfolkades dalen och den behövde nu bebyggas och odlas.

Den lilla byn som jag tidigare läst om i "la Revue du Touring Club de France" beskrivs där enligt följande: "*Byn Lavail längs Massanes klyftor är på väg att dö*".

Med sina tre bostäder och elva invånare... utan elektricitet, utstrålade byn någon sorts arvlöshet.

RESTAURERING

Mellan 1961 och 1968 började jag restaureringen av den första byggnadsdelen för att göra huset tillfredsställande beboeligt. Elektriciteten drogs fram till huset 1962 och jag lyckades hitta en källa och byggde en reservoar som gav rinnande vatten under den fuktiga årstiden, dvs september till juni. Sanitet installerades redan 1970, och oljeuppvärmning, vilket gjorde att vi då bestämde att det var sista gången vi återvände till Paris (*närmare bestämt till St Germain en Laye*). Och så blev vi 1969 Sorèdienare, eller mer korrekt Lavailenkare. Mitt fria artistiska yrke tillät denna utlokalisering.

Så var denna del av historien avslutad och vi gick in i starten på en period då jag började intressera mig för ämnet för mina efterforskningar; att få reda på mer om Lavails kloster.

VAR LÅG KLOSTRET?

Jag fick snabbt kontakt med den tidens bybefolkning: familjen Estève, familjen Llong och en förtjusande gammal dam, Térésine Lavail, som snart blev vår vän.

I mina försök att ifrån dem få reda på mer om byns historia, förstod jag att det för länge sedan hade funnits ett kloster, eller en "cella" närmare bestämt, dvs ett tillfälligt kloster, grundat av munkar från Spanien som flydde saracenerna (*österlänningar*).

Som älskare av "gamla stenar" ville jag lära mig mer men ingen kunde berätta för mig var denna "cella" låg.

Kanske låg den vid Massanes flodbädd? Där fanns ett stort fält med stenar, mellan Llong-prärien och Estève-prärien, exakt där EDF (*Électricité réseau Distribution France*) hade ställt upp en dubbel-pylon i metall som inte stod emot snön 1970. Den blev ersatt av en annan pylon av samma typ som inte heller den klarade sig mot snön (*eller var det kanske en storm*) för att slutgiltigt ersättas av 3 trästolpar,

fastsurrade (*vilka för protokollet blev ditplacerade av helikopter*) - man ger aldrig upp i Lavail! Nåja... ibland! Varje gång jag gick dit för att se om det fanns några rester av byggnader var det förgäves, då hade nya pyloner kommit upp. Endast ett område med sten från floden drog till sig min uppmärksamhet. Kanske hade stenarna lagts dit för att leda om vattnet efter ett betydande störtregn (*kanske det som kom 1939*)? Detta stenröse var hur som helst helt nytt. Då var det ännu inte övervuxet och ogenomträngligt som det är idag. Stenarna var vid närmare efterforskning inte lämpliga för husbygge, alldeles för stora och runda.

En gång trodde man att "cellan" kunde finnas där den nuvarande kyrkan ligger, men genom att man där inte har hittat något spår av någon för-romansk kyrka, har platsen avskrivits.

DOPFUNT I GRANIT

Och så, några dagar innan jul 1969, när jag höll på med att jämna ut den del av min tomt som jag kallar Olivterrassen, stötte jag på grunden till en vägg, vinkelrät mot kvarlevan av en primitiv mur mot vilken den hade stöd. I en vinkel formad av den här muren och en sten på platsen, grävde jag fram en annan sten som vid första anblicken var speciell. Den var till formen regelbundet oval men såg ut lite som en bassäng. Jag gav den genast namnet "bénitier" (*ett kärl för välsignat vatten*). Då den var utskuren ur grov granit, och då man inte kan hitta en sådan fin och hård sten på platsen, till storleken som ett välsignelsekar till en stor kyrka, fick den mig att tänka på en dopfunt, tillräckligt stor för att doppa ner en nyfödd i. Min första idé var att ge den i julklapp till familjen, placera några stearinljus i den och visa upp den på kvällens familjehögtid.

MUNKAR SOM ARKITEKTER

Efter den upptäckten, i det fortsatta arbetet med utjämning av tomten, upptäckte jag grunden till en annan mur. Den låg parallellt med den jag nämnt tidigare och verkade bilda den andra bredden på en byggnad på ungefär 8 kvadratmeter, med två flata stenar i mitten vilka tydligt indikerade en dörrtröskel.

Om man jämför konstruktionen av den "gamla" mur jag nyss nämnt, med de "nya" konstruktionerna på Mas de Lavail ser man genast att den här, liksom den som står i rät vinkel mot en av ändarna, är murad av en annan sorts stenar. Stenarna är mer utvalda, bättre placerade, bättre justerade, utan intrång av kakelbitar för att blockera (*tecken på en gammal mur, alltså*), med vinklar förstärkta av större stenblock, noggrant utskurna. Därför drog jag slutsatsen att detta var ett verk av byggare, ledda kanske till och med av en arkitekt, alltså... munkar, den tidens byggare av kloster och katedraler.

Jag förstod också att många stenar som jag hade samlat ihop lite överallt från tomten för att bland annat göra trappsteg till varje terrass, var dessa formade stenar. Självklart hade det funnits andra byggnader på tomten. Jag har för övrigt hittat andra grunder, i synnerhet på platsen som används till parkering för crêperiet (*Crêperiet stängdes 2013. Översättarens anm.*).

Den aktuella "Mas'en" (*stort hus, egendom*) är en mycket senare konstruktion, kanske från 1500-talet. De väggarna har inmurade kakelbitar.

Det är troligt att om det fanns en konstruktion av en "cella" med stenar som var utskurna och bearbetade, till exempel till en dörr, så kanske de stenarna har använts till den nuvarande kyrkan, möjligen till altarbordet.

VARFÖR JUST HÄR?

Varför valde man den här platsen och inte i första hand flodstranden?

För att bönderna hade reserverat den ytan till sina fält och trädgårdar.

De hade konstruerat sina bostäder precis ovanför och avstod från den övre delen av Hameau'n (*hussamling*) för att den var oanvändbar. Där var ett enormt 'chaos'.

Här måste jag gå över till lite geologi. Hameau'n ligger på vad man kallar en "kon av exkret och lämningar från översvämningar". Stenras från bergssidan som dominerar har bildat ett kaos som reser sig, liksom på andra sidan bäcken. De två vattenfallen som kommer från bergets sida, le Trépadou* och Sisclet-bäcken som rinner mellan ägan Tauzin och la Galerie St Martin, (*vilken jag tror markerar gränsen till det som blivit ägan Cadène, efter att munkarna övergett platsen*) har i det inre området samlat en mängd små stenar efter översvämningar. Skiffer, sand och lera bildade en terräng där vegetationen kunde sprida sig.

I det övre partiet, har fyllningen från översvämningarna begränsats och stenbumlingarna - kaoset - stannat kvar.

* På kartan angivet som "Ruisseau de Trépassadou", vilket är ett misstag. Den omnämns faktiskt som Trépadou vilket på katalanska innebär en ogenomförbar passage för att den är för trång av klippor och hål (alltid kaos). OBS! Det har ingenting med "un trépassé = ett lik" att göra.

Det är den här platsen som munkarna skulle ha valt.

De har nog rensat alla klipporna som kunde flyttas för att bygga murar som kunde förstärka terrasserna. (*Det finns sex eller sju, mer eller mindre viktiga terrasser*) Jag tror att dessa arbeten bara kan ha gjorts av ett stort arbetslag under god ledning, framför allt av människor med tro (*den som kan "förflytta berg"*) eftersom några av dessa stenblock är enorma.

Man kan också ställa sig frågan: Varför har man rest upp Saint Martin-kyrkan vid flodbädden?

För att man behövde en gravplats vid kyrkan och det är bara där det finns tillräckligt med jord för att gräva gravar.

VATTENFÖRSÖRJNING

Ett annat problem som munkarna måste ha haft är "vattnet".

Avståndet till floden Massane är alldeles för långt. Och terrängens konstruktion utesluter att man skulle kunna ordna vattenförsörjning via en liten kanal uppströms från floden. Då finns bara forsen kvar. Men denna verkar idag bara vara en "oued" (*afrikansk flod*) med vatten bara när det regnar. Nåja, efter de upplysningar jag fått fanns det för inte så länge sedan en källa med ständigt vatten, där byns kvinnor brukade tvätta. När vi flyttade in fanns det faktiskt två flata stenar som stod lutade som "tvättbrädor" vid vattenfallets kant. De finns fortfarande kvar där, men jag tvingades efter den störtflod som 1999 flyttade minst 2,5 ton stenar 2 meter i bäckfåran använda dem som grund för en liten skyddsmur. Detta räddade min odling från översvämning vid varje störtregn.

Kanske hade man där försökt gräva en brunn, för här finns en passage, där det ser ut som två små källflöden. Här verkar underlaget lämpligt för växter som älskar vatten, sådana som växer naturligt på myrar och också jättebambo som jag planterat

där (*Jag fick med mig en rotstam när man byggde det nya postkontoret i St Génis-des-Fontaines*). Dessa växter som vill ha "sina fötter i vattnet", har acklimatiserat sig bra och har fått ett stort nätverk av rötter. Numera är våra 8 bambu-stammar 7-8 m höga.

OLIVTRÄD FRÅN 800-TALET

Här kommer nästa reflektion som bekräftar min teori om närvaron av munkar:

Olivträden

Som jag nämnde lite högre upp i texten tror jag att det förmodade kapellet till "cellan" låg i anslutning till terrassen där jag planterat "mina" olivträd. Jag är helt säker på att det i Lavail inte finns några andra olivträd än mina. Jag tror helt enkelt inte att Lavails urinvånare var intresserade av att odla oliver. Det finns tillräckligt av dem i det platta Argelès, dörren till kusten. Kanske skaffade man oliver genom byteshandel med vad man själv producerade; fjäderfän, ägg, frukt och olika slags uppfödning inklusive kor och kalvar. På min terrass hittade jag 3 olivträd, närmare bestämt tre stammar, alla med många rotskott runt omkring. De här stammarna var 1,20 m i diameter. De var definitivt inte unga och hade dessutom tyvärr skadats av den stora frosten 1956.

Någon - troligtvis ägornas säljare M Izard från Argelès - hade inte kunskapen om hur man beskär så vackra stammar. Han hade sågat - eller kapat - eller massakrerat dem med en liten motorsåg så att det nu var omöjligt att dra någon slutsats om deras ålder. När jag lärde känna dem hade avkomlingarna blivit 5 år. Jag sparade 2 stammar. Alltså har jag nu 6 unga olivträd som har klarat sig under många år och fått många oliver som jag dock inte använt. 2001 var de ganska stora och ganska fina, men när de aldrig hade beskurits var de inte särskilt eleganta. Vi bestämde dock att beskära stammarna till ungefär 2 meters höjd för att de skulle kunna breda ut sina grenar som vi hoppades efter vår smak.

När det gäller stammarna ska jag gå tillbaka till lite undervisning om deras tillväxt. På en del av en stam - 10 cm i diameter - har jag räknat 45 årsringar, dvs 45 år, vilket måste vara åldern på de unga olivträden. Om man mäter avståndet mellan årsringarna får jag för en radie på 5 cm en medelyta på 1,1 mm. Det verkar rimligt på de små stammarna, då de längst in, när trädet var ungt, har 2 till 3 mm mellan årsringarna. Sedan minskar mellanrummet till 1-1/2 mm och t o m mindre ett torrt år. Om man räknar så har intervallerna minskat till 1/2 mm på 45 år och då finns det ingen anledning att de inte skulle ha fortsatt att minska i samma takt. Då borde man kunna föreställa sig att ett träd med en stam med en diameter på 1,20 m och en höjd på 2 meter plus grenar, löv och frukt har sparat sin energi för att kunna ha en så kraftig stam. Jag bestämde mig för att siffran 0,55 mm borde vara rimlig. Om man pratar om en stam med 60 cm's radie ger det 1099 år, vilket skulle betyda att trädet är från slutet av 800-talet. Munkarnas tid!

Det är alltså munkarna som har planterat de här olivträden! Det är alltför vackert för att vara sant, och likväl tror jag att det kan vara sant. Man får inte glömma att de här olivträden växer på ett berg, på ett grunt brant underlag och inte håller kvar regnvattnet (*på terrassen är det bara ca 1 m jord ovanpå berggrunden*), kort sagt nästan permanent torka. Och sedan... en troshandling att plantera olivträd på planen till ett kristet kapell – vilket får oss att tänka på Oljeberget!

ÖL SOM MEDICIN

Ännu ett litet avsnitt som kanske kan komma att förvåna.

Det är det här med "öl", låt oss höra:

En dag när jag rensade ogräs upptäckte jag, vid en plats som alltid är fuktig, en humlebuske. Humle som används vid tillverkning av öl. Jag tror inte att det är en vanlig växt i de här trakterna. Hur som helst hade den blivit planterad här, med en avsikt att tillverka denna dryck.

Jag dök direkt ner i mina uppslagsverk och lärde mig att denna dryck var känd av våra förfäder – särskilt i Rom – under namnet *cervisia* som gett namnet *cervoise* på galliska och *cerveza* på spanska. Då var nog våra äldres favoritdryck fortfarande vin, men öl användes i medicinskt syfte. Hos folk från norra Europa och hos kelterna var favoriten denna dryck under namnet *bière* - öl.

Västgoterna lär ha introducerat drycken i Gallien och också i norra Spanien där de installerade sig. I ett annat verk lärde jag mig att ölet varit känt i 3000 år i norra Spanien. (*Författaren till den artikeln använde ordet "Catalan" för att beskriva det området och gjorde genom detta ett skrämmande kronologiskt misstag. Ordet har bara funnits sedan 800-talet sedan Karl den Store gav detta landområde till goterna, vilka ockuperade denna del av hans rike, och han gav området namnet "Goternas vandring", på tyska "Gotland" vilket senare blivit "Catalan".*)

Nyligen har man vid utgrävningar i Asturien funnit en behållare som efter alla analyser och expertråd innehållit tydliga rester av jäst korn (*eller annat liknande sädesslag*). Hur som helst är det säkert att munkarna kände till denna dryck och eftersom de alltid var nyfikna på att lära sig allt om vad Gud skapat och alltid var ivriga att föra civilisationen framåt, kände de till receptet på tillverkningen av *cervoise* och introducerade den i Albères (*bergsmassivet i området*), antingen som dryck eller snarare som läkemedel, ty jag har inte sett alltför många små Lavail-invånare producera öl.

Här är det nog bäst att jag slutar mitt "svammel", för tänk om det här skulle lämnas till en expert på historia (*och historier*), det bör nog sägas att det här inte är något annat än just svammel...

Amen